Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MELCHIOR WATHELET IŠVADA,
pateikta 2015 m. gegužės 21 d.[1]

Byla C-137/14

Europos Komisija
prieš

Vokietijos Federacinę Respubliką

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Direktyva 2011/92/ES — Tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimas — 11 straipsnis — Direktyva 2010/75/ES — Pramoniniai išmetamieji teršalai (integruota taršos prevencija ir kontrolė) — 25 straipsnis — Galimybė kreiptis į teismą“

I –**Įvadas**

1. 2014 m. kovo 21 d. ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad Vokietijos Federacinė Respublika pažeidė 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo[2] 11 straipsnį ir 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės)[3] 25 straipsnį.

2. Kaip ir bylos, kuriose priimti sprendimai *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289) ir *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712), ši byla susijusi su galimybe kreiptis į teismą, o konkrečiai – teisės pareikšti ieškinį teisme ar kitoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje aprėptimi, siekiant ginčyti sprendimų, veiksmų ar neveikimo, susijusių su visuomenės dalyvavimu sprendimų dėl aplinkos priėmimo procese, teisėtumą.

II – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

3. Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad pagal atitinkamą nacionalinę teisinę sistemą suinteresuotos visuomenės nariai:

a) turintys pakankamą interesą, arba alternatyviai;

1 — Originalo kalba: prancūzų.
2 — OL L 26, 2012, p. 1.
3 — OL L 334, p. 17.

b) pareikšdami apie teisės pažeidimą, jei valstybės narės administracinio proceso teisė reikalauja to kaip išankstinės sąlygos,

turėtų teisę į peržiūrėjimą teisme ar kitoje įstatymo nustatytoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, kad užginčytų sprendimų, veikimo ar neveikimo, kuriems pagal šią direktyvą taikomos visuomenės dalyvavimo nuostatos, materialinį ar procesinį teisėtumą.

2. Valstybės narės nustato, kuriuo etapu sprendimai, veikimas ar neveikimas gali būti ginčijami.

3. Kas yra pakankamas interesas ir teisės pažeidimas nustato valstybės narės, deramai siekdamos suteikti suinteresuotai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus. Tuo tikslu kiekvienos nevyriausybinės organizacijos, atitinkančios 1 straipsnio 2 dalyje nurodytus reikalavimus, interesas yra laikomas pakankamu šio straipsnio 1 dalies a punkto prasme. Tokia organizacija taip pat laikoma turinti teises, kurios gali būti pažeistos, šio straipsnio 1 dalies b punkto prasme.

4. Pagal šio straipsnio nuostatas neatmetama preliminarios peržiūros administracinėje institucijoje galimybė ir nuostatos nedaro poveikio reikalavimui išnaudoti administracinės peržiūros procedūras prieš imantis peržiūros procedūrų teismo tvarka, jei to reikalauja nacionalinė teisė.

Bet kuri tokia procedūra turi būti teisinga, nešališka, savalaikė ir ne pernelyg brangi.

5. Siekdamos toliau didinti šios direktyvos nuostatų veiksmingumą, valstybės narės užtikrina, kad visuomenei būtų prieinama praktinio pobūdžio informacija apie teisę į administracinės ir teisminės peržiūros procedūras.“

4. Direktyvos 2010/75 24 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad suinteresuotai visuomenei būtų sudarytos išankstinės ir veiksmingos sąlygos dalyvauti šiose procedūrose:

a) išduodant leidimą naujiems įrenginiams;

b) išduodant leidimą kiekvienam esminiam pakeitimui;

c) išduodant ar atnaujinant įrenginio leidimą, kai siūloma taikyti 15 straipsnio 4 dalį;

d) atnaujinant leidimą arba leidimo sąlygas įrenginiui pagal 21 straipsnio 5 dalies a punktą.

<…>

2. Priėmusi sprendimą dėl leidimo išdavimo, persvarstymo arba atnaujinimo, kompetentinga institucija viešai paskelbia, įskaitant dėl a, b ir f punktų ir internete, šią informaciją:

a) sprendimo turinį, įskaitant leidimo bei paskesnių jo atnaujinimų kopiją;

b) motyvus, kuriais grindžiamas sprendimas;

c) prieš priimant sprendimą surengtų konsultacijų rezultatus ir paaiškinimą, kaip į juos atsižvelgta priimant tą sprendimą;

d) su atitinkamu įrenginiu arba veikla susijusių GPGB informacinių dokumentų pavadinimus;

e) kaip, atsižvelgiant į geriausius prieinamus gamybos būdus ir į išmetamų teršalų kiekius, susijusius su geriausiais gamybos būdais, nustatytos 14 straipsnyje nurodytos leidimo sąlygos, įskaitant išmetamų teršalų ribines vertes;

f) kai pagal 15 straipsnio 4 dalį suteikta išimtis, – specifines jos suteikimo priežastis remiantis toje dalyje nustatytais kriterijais ir nustatytomis sąlygomis.

3. Kompetentinga institucija taip pat viešai paskelbia (įskaitant internete bent tai, kiek tai susiję su a punktu):

a) svarbią informaciją apie ūkio subjekto taikomas priemones galutinai nutraukus veiklą pagal 22 straipsnį;

b) kompetentingos institucijos turimus išmetamų teršalų kiekio stebėsenos rezultatus, kurių reikalaujama pagal leidimų išdavimo sąlygas.

4. Šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalims taikomi apribojimai, nustatyti Direktyvos 2003/4/EB 1 straipsnio 2 ir 4 dalyse.“

5. Direktyvos 2010/75 25 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad pagal atitinkamą nacionalinės teisės sistemą suinteresuotos visuomenės nariai turėtų teisę pareikšti ieškinį teisme arba kitoje pagal įstatymą įsteigtoje nepriklausomoje ir nešališkoje įstaigoje, kad užginčytų sprendimų ir veikimo arba neveikimo pagal 24 straipsnį turinio arba procedūros teisėtumą, jei įvykdyta viena šių sąlygų:

a) jie yra pakankamai suinteresuoti;

b) jie tvirtina, kad įvykdytas teisės pažeidimas, jei pagal valstybės narės administracinio proceso teisę tai yra būtina išankstinė sąlyga.

2. Valstybės narės nustato, kuriame etape sprendimai, veikimas ar neveikimas gali būti užginčijami.

3. Pakankamą suinteresuotumą ir teisės pažeidimą apibrėžia valstybės narės, laikydamosi tikslo suteikti suinteresuotai visuomenei kuo daugiau galimybių kreiptis į teismus.

Tuo tikslu taikant 1 dalies a punktą, kiekvienos aplinkos apsaugos srityje veikiančios nevyriausybinės organizacijos, atitinkančios nacionalinės teisės aktuose nustatytus reikalavimus, interesas laikomas pakankamu.

Taikant 1 dalies b punktą laikoma, kad tokia organizacija taip pat turi teises, kurios gali būti pažeistos.

4. 1, 2 ir 3 dalimis nedraudžiama pateikti išankstinio administracinio skundo ir jos neturi daryti poveikio reikalavimui išnaudoti visas administracines teisių gynybos priemones prieš pareiškiant ieškinį teisme, jei toks reikalavimas numatytas nacionalinėje teisėje.

Bet kuri tokia procedūra turi būti sąžininga, teisinga, atliekama laiku ir ne pernelyg brangi.

5. Valstybės narės užtikrina, kad visuomenei būtų suteikta teisė gauti praktinio pobūdžio informaciją apie teisę pateikti administracinį skundą ir pareikšti ieškinį teisme.“

6. Direktyvos 2011/92 11 straipsnis ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnis atspindi 1998 m. birželio 25 d. Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais, Europos bendrijos vardu patvirtintos 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, p. 1, toliau – Orhuso konvencija)[4], 9 straipsnio 2 dalies reikalavimus.

7. Europos bendrija Orhuso konvenciją pasirašė 1998 m. birželio 25 d., o ratifikavo 2005 m. vasario 17 d. Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė imtis veiksmų teismo ar kita tvarka siekiant užginčyti sprendimų, veiksmų arba neveikimo materialinį arba procesinį teisėtumą, atsižvelgiant į Konvencijos 6 straipsnio nuostatas dėl visuomenės dalyvavimo.

8. 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, nustatanti visuomenės dalyvavimą rengiant tam tikrus su aplinka susijusius planus ir programas ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 85/337/EEB ir 96/61/EB dėl visuomenės dalyvavimo ir teisės kreiptis į teismus[5], priimta siekiant suderinti Sąjungos teisės aktus su Orhuso konvencija, kad Bendrija paskui ją ratifikuotų. Minėta direktyva iš dalies pakeitė, pirma, 1985 m. birželio 27 d. Direktyvą 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo[6], t. y. papildė ją 10a straipsniu, ir, antra, 1996 m. rugsėjo 24 d. Tarybos direktyvą 96/61/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės[7], t. y. papildė ją 15a straipsniu, kad šios direktyvos atitiktų Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 dalį.

9. Direktyvos 2003/35 6 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2005 m. birželio 25 d., įgyvendina šią direktyvą.

10. Direktyva 85/337 panaikinta, kodifikuota ir pakeista Direktyva 2011/92. Direktyva 96/61 panaikinta, kodifikuota ir pakeista 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės[8],o ši vėliau panaikinta Direktyva 2010/75. Tačiau Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio, kiek tai susiję su jų padariniais, turinys yra toks pat kaip Direktyvos 85/337 10a straipsnio ir Direktyvos 96/61/EB 15a straipsnio. Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio perkėlimo į nacionalinę teisę data išliko 2005 m. birželio 25 d.

B – *Vokietijos teisė*

11. Bylai reikšmingos Administracinių bylų teisenos kodekso (*Verwaltungsgerichtsordnung*, toliau – *VwGO*) nuostatos suformuluotos taip, kaip nurodyta toliau.

4 — Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 dalyje numatyta:
„Kiekviena šalis vadovaudamasi savo nacionalinės teisės aktais užtikrina, kad suinteresuotosios visuomenės nariai,
a) pakankamai suinteresuoti, arba kaip alternatyva
b) manantys, kad buvo pažeista kokia nors jų teisė, kai tai kaip būtiną sąlygą nustato Šalies administracinės procesinės teisės normos, turėtų teisę kreiptis dėl priimtų sprendimo [sprendimų] pakartotinio nagrinėjimo teisme ir (arba) kitoje nepriklausomoje ir nešališkoje įstatymų nustatyta tvarka įsteigtoje institucijoje siekiant teisiniu ir procesiniu požiūriu užginčyti bet kokio sprendimo, veiksmo ar neveikimo teisėtumą vadovaujantis 6 straipsnio nuostatomis, ir, kai tai nustatyta nacionalinėje teisėje bei nepažeidžiant šio straipsnio 3 dalies, kitomis atitinkamomis šios Konvencijos nuostatomis.
Pakankamas suinteresuotumas ir kokios nors teisės pažeidimas nustatomi remiantis nacionalinės teisės nuostatomis bei siekiant suteikti suinteresuotajai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus pagal šią Konvenciją. <...>
Šios 2 dalies nuostatos nepanaikina galimybės taikyti išankstinės peržiūros administracinėje institucijoje procedūrą ir nedaro poveikio reikalavimui taikyti administracines peržiūros procedūras prieš pasinaudojant teisminėmis peržiūros procedūromis, kai toks reikalavimas nustatytas nacionalinėje teisėje.“

5 — OL L 156, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 466.

6 — OL L 175, p. 40.

7 — OL L 257, p. 26.

8 — OL L 24, p. 8.

12. VwGO 42 straipsnyje numatyta:

„1. Skundas paduodamas dėl administracinio akto panaikinimo arba dėl įpareigojimo imtis veiksmo, kurio atsisakyta arba vengta imtis.

2. Jeigu įstatyme nenustatyta kitaip, skundas priimtinas tik tuo atveju, jeigu pareiškėjas nurodo, kad dėl administracinio akto arba dėl atsisakymo imtis veiksmo ar neveikimo pažeistos jo teisės.“

13. VwGO 113 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu administracinis aktas yra neteisėtas ir dėl jo pažeistos pareiškėjo teisės, teismas panaikina administracinį aktą ir bet kokį galimą vidinį sprendimą dėl skundo. <...>“

14. Šioje byloje reikšmingos paskesniuose punktuose nurodytos Viešojo administravimo įstatymo (*Verwaltungsverfahrensgesetz*, toliau – *VwVfG*) nuostatos:

15. VwVfG 44 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Administracinis aktas negalioja tiek, kiek jame padaryta ypač šiurkšti teisės klaida, kuri, įvertinus visas susijusias aplinkybes, yra akivaizdi.

2. Neatsižvelgiant į tai, ar tenkinamos šio straipsnio 1 dalyje nurodytos sąlygos, administracinis aktas negalioja:

1) jei jis priimtas raštu arba elektroniniu būdu, bet negalima nustatyti jį priėmusios institucijos;

2) jei pagal teisės reikalavimus jį galima priimti tik įteikus dokumentą, tačiau šio formalaus reikalavimo nesilaikyta;

3) jei institucija priėmė jį viršydama savo kompetenciją, kuri apibrėžta 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte, nors nebuvo įgaliota to daryti;

4) jei realiai jo neįmanoma įvykdyti;

5) jei jame reikalaujama padaryti neteisėtą veiksmą, kuris laikomas nusikaltimu arba nusižengimu;

6) jei jis prieštarauja moralės principams.

<...>“

16. VwVfG 46 straipsnyje nustatyta:

„Negalima reikalauti panaikinti administracinio akto, kuris nėra niekinis pagal 44 straipsnį, tik dėl to, kad jis priimtas pažeidžiant nuostatas, reglamentuojančias procesą, formą ar teritorinę jurisdikciją, jei akivaizdu, kad šis pažeidimas neturėjo įtakos sprendimui dėl esmės.“

17. VwVfG 73 straipsnyje numatyta:

„1. Už projektą atsakingas asmuo turi pateikti planą už tyrimą atsakingai institucijai, kad būtų atlikta tyrimo procedūra. <...>

2. Per mėnesį nuo išsamaus plano gavimo atsakinga už tyrimą institucija pakviečia institucijas, kurių veiklos sektoriui projektas turi įtakos, pareikšti savo poziciją ir užtikrina, kad planas būtų pateiktas susipažinti savivaldybėse, kurioms projektas turi poveikį.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytos savivaldybės turi pateikti planą susipažinti per tris savaites nuo jo gavimo, ir su juo susipažįstama visą mėnesį. Galima atsisakyti pateikti planą susipažinti, jeigu susijusių asmenų ratas žinomas ir jiems suteikta galimybė per tinkamą terminą susipažinti su planu.

<...>

4. Per dvi savaites nuo plano pateikimo susipažinti termino pabaigos kiekvienas asmuo, kurio interesams projektas gali turėti poveikį, raštu arba užprotokolavus gali pateikti savivaldybei ar atsakingai už tyrimą institucijai prieštaravimų dėl plano. 3 dalies antrame sakinyje numatytu atveju už tyrimą atsakinga institucija nustato prieštaravimų pateikimo terminą. Pasibaigus prieštaravimų pateikimo terminui visi prieštaravimai, kurie nėra grindžiami konkrečiais privatinės teisės dokumentais, atmetami. Tai turi būti nurodyta viešame skelbime apie pateikimą susipažinti arba pranešant apie prieštaravimų pateikimo terminą.

<…>“

18. 2006 m. gruodžio 7 d. Įstatymo dėl skundų aplinkos srityje (*Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz*), paskutinį kartą iš dalies keisto 2013 m. sausio 21 d. Įstatymo, kuriame pateikiamos papildomos nuostatos dėl skundų aplinkos srityje ir kitų aplinkos teisės nuostatų (*Gesetz zur Änderung des Umwelt-Rechtsbehelfsgesetzes und anderer umweltrechtlicher Vorschriften*, toliau – *UmwRG*), 1 straipsniu, 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad jis taikomas skundams dėl sprendimų, kaip jie suprantami Įstatymo dėl poveikio aplinkai vertinimo (*Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung*, toliau – UVPG) 2 straipsnio 3 dalyje, susijusių su projektų, dėl kurių pagal UVPG gali būti privaloma atlikti aplinkosauginį vertinimą, teisėtumu.

19. Pagrindinei bylai reikšmingos minėto įstatymo nuostatos pateiktos paskesniuose punktuose.

20. UmwRG 2 straipsnyje numatyta:

„1. <...> pripažintas nacionalinis ar užsienio susivienijimas, neprivalėdamas įrodinėti savo teisių pažeidimo, gali pagal *VwGO* pateikti skundą dėl 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodyto sprendimo arba dėl tokio sprendimo nepriėmimo, jei šis susivienijimas

1) pareiškia, kad priėmus 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodytą sprendimą ar tokio sprendimo nepriėmus pažeistos teisės nuostatos, reglamentuojančios aplinkos apsaugą ir galinčios turėti reikšmės sprendimui,

2) pareiškia, kad priėmus 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatytą sprendimą ar tokio sprendimo nepriėmus jam padarytas poveikis jo įstatuose nurodytos veiklos, siekiant aplinkos apsaugos tikslų, srityje, ir

3) turėjo teisę dalyvauti vykdant 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatytą procedūrą ir yra pagal galiojančias nuostatas pareiškęs nuomonę dėl jos esmės arba, pažeidžiant galiojančias nuostatas, jam nebuvo suteikta galimybė pareikšti nuomonės dėl šios procedūros esmės.

2. <...> nepripažintas susivienijimas gali paduoti skundą pagal šio straipsnio 1 dalį tik jeigu:

1) skundo padavimo metu atitinka pripažinimo sąlygas,

2) pateikė prašymą dėl pripažinimo ir

3) dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių dar nėra priimtas sprendimas dėl jo pripažinimo.

<...>

3. Jeigu susivienijimas turėjo galimybę pareikšti nuomonę per 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodytą procedūrą, per skundo padavimo procedūrą jam draudžiama pateikti kokį nors prieštaravimą, kurio jis nepateikė arba laiku nepateikė, kaip tai numatyta pagal galiojančias nuostatas, nors galėjo pateikti per 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodytą procedūrą.

4. Jeigu 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodytas sprendimas nebuvo paskelbtas viešai arba apie jį pagal galiojančias nuostatas nebuvo pranešta susivienijimui, prieštaravimas arba skundas pateikiamas per metus nuo tada, kai susivienijimas sužinojo arba galėjo sužinoti apie sprendimą. <...>

5. Pagal 1 dalį paduoti skundai yra pagrįsti:

jeigu priėmus 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodytą sprendimą ar tokio sprendimo nepriėmus pažeidžiamos nuostatos, kuriomis siekiama apsaugoti aplinką ir kurios yra reikšmingos sprendimui,

jeigu jie susiję su statybos planais, kai statybos plano išvados, kuriomis grindžiamas leidimas įgyvendinti projektą, dėl kurio privaloma atlikti [poveikio aplinkai vertinimą], pažeidžia nuostatas, kuriomis siekiama apsaugoti aplinką,

ir jeigu pažeidimas paveikia aplinkos apsaugos interesus, kuriuos apima susivienijimo įstatuose numatyti jo tikslai. Be to, kiek tai susiję su 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodytais sprendimais, taip pat turi būti privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą.“

21. UmwRG 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Reikalauti panaikinti 1 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 1 punkte nurodytą sprendimą dėl projekto teisėtumo galima, jei nebuvo atliktas pagal [UVPG] nuostatas reikalaujamas <...>

poveikio aplinkai vertinimas arba

pirminis konkretaus atvejo tyrimas dėl pareigos atlikti poveikio aplinkai vertinimą

ir ši klaida vėliau neištaisyta. <…>

<...>

3. 1 ir 2 dalys taikomos pagal analogiją [*VwGO*] 61 straipsnio 1 ir 2 punktuose nurodytų šalių skundams.“

22. UmwRG 5 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Šis įstatymas taikomas procedūroms, nurodytoms 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje, kurios buvo pradėtos arba turėjo būti pradėtos po 2005 m. birželio 25 d.; pirmoji sakinio dalis netaikoma 1 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nurodytiems sprendimams, kurie tapo vykdytini iki 2006 m. gruodžio 15 d.

<...>

3. Federalinė aplinkos agentūra užbaigia pagal šį įstatymą jau pradėtas patvirtinimo procedūras pagal nuostatas, galiojusias iki 2010 m. vasario 28 d.

4. 1 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 1 punkte numatytos sprendimų priėmimo procedūros, 1 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio 2 punkte numatytos leidimo procedūros arba 2 straipsnyje numatytos skundo padavimo procedūros, kurios nebuvo užbaigtos 2011 m. gegužės 12 d. arba kurios buvo pradėtos po šios dienos ir 2013 m. sausio 29 d. dar nėra užbaigtos galutiniu sprendimu, užbaigiamos pagal šio įstatymo (nuo 2013 m. sausio 29 d. galiojanti redakcija) nuostatas. Nukrypstant nuo pirmo sakinio, 4 straipsnio 1 dalis taikoma tik toms skundo padavimo teisme procedūroms, kurios pradėtos po 2013 m. sausio 29 d.“

III – **Ikiteisminė procedūra ir procesas Teisingumo Teisme**

23. 2006 m. gruodžio 18 d. Komisija gavo skundą, kuriame nurodyta, kad *UmwRG* 2 straipsniu neteisingai į nacionalinę teisę perkelti Direktyvos 85/337 10a straipsnis, dabar – Direktyvos 2011/92 11 straipsnis, ir Direktyvos 96/61 15a straipsnis, dabar – Direktyvos 2010/75 25 straipsnis.

24. Gavusi šį skundą, 2012 m. spalio 1 d. Komisija pateikė Vokietijos Federacinei Respublikai oficialų pranešimą dėl įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį neįvykdymo. 2012 m. lapkričio 30 d. Vokietijos Federacinė Respublika atsakė į oficialų pranešimą. 2013 m. balandžio 26 d. Komisija pateikė Vokietijos Federacinei Respublikai pagrįstą nuomonę, į kurią ji atsakė 2013 m. liepos 10 d.

25. 2014 m. kovo 21 d. Komisija pareiškė šį ieškinį.

26. Ieškinyje Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti:

— kad laikydamasi nuomonės, jog Direktyvos 2011/92 ir Direktyvos 2010/75 nuostatomis iš principo nesuteikiamos subjektinės teisės, ir todėl neleisdama privatiems asmenims jomis remtis teismuose (*VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmas sakinys),

— kad numatydama sprendimų panaikinimą dėl procedūrinių pažeidimų tik tais atvejais, kai nėra atliktas joks privalomas poveikio aplinkai vertinimas arba privalomas pirminis tyrimas (*UmwRG* 4 straipsnio 1 dalis), ir tais atvejais, kai skundą padavęs asmuo įrodo, kad procedūrinis pažeidimas turi priežastinį ryšį su sprendimo rezultatu (*VwVfG* 46 straipsnis) ir kad yra paveikta skundą padavusio asmens teisinė padėtis,

— kad teisę paduoti skundą ir teisminės kontrolės aprėptį apribodama prieštaravimais, kurie jau buvo per nustatytą terminą pateikti vykstant administracinei procedūrai, po kurios priimtas sprendimas (*UmwRG* 2 straipsnio 3 dalis ir *VwVfG* 73 straipsnio 4 dalis),

— kad procedūrų, pradėtų po 2005 m. birželio 25 d. ir užbaigtų iki 2011 m. gegužės 12 d., atveju aplinkos organizacijų teisę paduoti skundą ribodama teisės aktų, kuriais teisės suteikiamos privatiems asmenims, nuostatomis (*UmwRG* 2 straipsnio 1 dalis, aiškinama kartu su 5 straipsnio 4 dalimi),

— kad procedūrų, pradėtų po 2005 m. birželio 25 d. ir užbaigtų iki 2011 m. gegužės 12 d., atveju aplinkos organizacijų skundų teisminės kontrolės aprėptį ribodama teisės aktų, kuriais teisės suteikiamos privatiems asmenims, nuostatomis (*UmwRG* 2 straipsnio 1 dalies ankstesnė redakcija, aiškinama kartu su *UmwRG* 5 straipsnio 4 dalimi) ir

— kad apskritai neįtraukdama administracinių procedūrų, pradėtų iki 2005 m. birželio 25 d., į *UmwRG* taikymo sritį (*UmwRG* 5 straipsnio 4 dalis)

Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį.

27. Vokietijos Federacinė Respublika prašo Teisingumo Teismo atmesti Komisijos ieškinį ir priteisti iš jos bylinėjimosi išlaidas.

28. 2014 m. rugpjūčio 13 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Austrijos Respublikai buvo leista įstoti į šią bylą palaikyti Vokietijos Federacinės Respublikos reikalavimų. Ji prašė Teisingumo Teismo atmesti ieškinį ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

29. 2015 m. kovo 12 d. posėdyje Komisija ir Vokietijos Federacinė Respublika pateikė pastabas žodžiu.

IV – **Dėl ieškinio**

A – *Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su* VwGO *113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytu teisminės kontrolės ribojimu*

1. Šalių argumentai

30. Komisija tvirtina, kad tiek, kiek pagal *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį sprendimų teisminė kontrolė apribojama nuostatomis, kuriomis teisės suteikiamos asmenims, ši nuostata neatitinka Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio. Ji pažymi, jog Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289) 37 punkte ir Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712) 48 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad suinteresuotoji visuomenė turi iš principo turėti galimybę remtis bet kokiu procedūriniu pažeidimu. Komisija mano, kad nagrinėjamas ribojimas, kaip ir kiti šioje byloje pareikštame ieškinyje nurodyti ribojimai, prieštarauja tikslui užtikrinti plačią teisminę apsaugą pagal Orhuso konvencijos 9 straipsnio 2 ir 3 dalis.

31. Vokietijos Federacinė Respublika mano, jog Sprendime *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 45 punktas) Teisingumo Teismas pripažino, kad nacionalinis teisės aktų leidėjas gali susiaurinti teises, kurių pažeidimu privatus asmuo gali remtis kreipdamasis į teismą dėl Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje nurodyto sprendimo, veiksmo ar neveikimo. Šiuo klausimu ji pažymi, kad pagal *VwGO* 42 straipsnio 2 dalį skundas dėl panaikinimo arba dėl įpareigojimo priimtinas, kai konkretus pareiškėjas tvirtina, jog nagrinėjamu administraciniu aktu arba atsisakius jį priimti buvo pažeistos „jo teisės“, ir kad Vokietijos teisinėje sistemoje privačiam asmeniui nepripažįstama bendra teisė reikalauti vykdyti įstatymą.

32. Vokietijos Federacinė Respublika mano, kad nacionalinių teismų atliekamos patikros pobūdis ir aprėptis nereglamentuojami Direktyvos 2011/92 11 straipsniu ir Direktyvos 2010/75 25 straipsniu. Ji taip pat pažymi, kad Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs išsamaus sprendimo šiais klausimais, ir mano, kad teisminėje srityje valstybės narės turi diskreciją. Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnyje nėra tikslių reikalavimų, susijusių su teisminės apsaugos kontrolės aprėptimi, juose tik nustatyta pareiga įtvirtinti galimybę pateikti skundą, leidžiantį iš esmės ar procedūriniu aspektu ginčyti kiekvieno sprendimo, veiksmo ar neveikimo teisėtumą.

33. Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, dėl tokios teisės nuostatos, kaip *VwGO* 113 straipsnio 1 dalis, pagal kurią sprendimo dėl leidimo išdavimo panaikinimas priklauso nuo konkretaus pareiškėjo viešųjų subjektinių teisių pažeidimo, išvengiama prieštaros vertinant skundo priimtinumą ir pagrįstumą. Ji pažymi, jog kadangi, kaip *VwGO* 42 straipsnio 2 dalies atveju, skundas priimtinas, tik jei pareiškėjas gali remtis savo teisių pažeidimu, reikia suprasti, kad, jeigu paduodamas individualus skundas, pareiškėjo siekiamas teisinis padarinys, t. y. leidimo panaikinimas, gali kilti tik dėl tokių teisės pažeidimų.

34. Austrijos Respublikos nuomone, pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį valstybės narės gali asmens teisę kreiptis į teismą susieti su pakankamu jo suinteresuotumu arba pareiga remtis teisės pažeidimu, jeigu valstybės narės administracinio proceso teisėje nustatyta tokia sąlyga. Ji pažymi, kad būtino suinteresuotumo kreiptis į teismą ir „teisės pažeidimo“ kriterijų nustatymas priskiriamas valstybių vidaus teisei. Austrijos Respublika pabrėžia, kad iš Direktyvos 2011/92 11 straipsnio visiškai negalima daryti išvados, kad teisė pareikšti ieškinį turi būti suteikta visiems suinteresuotosios visuomenės nariams, galintiems remtis teisiniu interesu. Pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį valstybės narės turi didelę diskreciją, todėl taip pat gali nustatyti, kad privatūs asmenys gali paduoti skundą tik dėl viešųjų subjektinių teisių [9].

2. Vertinimas

a) Dėl šio kaltinimo priimtinumo

35. Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnio pirmą pastraipą ir Procedūros reglamento 38 straipsnio 1 dalies c punktą Komisija ieškiniuose, pareikštuose pagal SESV 258 straipsnį, privalo nurodyti konkrečius kaltinimus, kuriais remdamasis Teisingumo Teismas priima sprendimą, ir bent trumpai išdėstyti teisines ir faktines aplinkybes, kuriomis grindžiami šie kaltinimai. Vadinasi, Komisijos ieškinyje turi būti nuosekliai ir išsamiai išdėstytos priežastys, dėl kurių ji mano, jog atitinkama valstybė narė neįvykdė vieno iš įsipareigojimų pagal Sutartis [10].

36. Iš Komisijos argumentų ir išvados dėl šio kaltinimo aišku, kad jis pateiktas būtent dėl *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio neatitikties Direktyvos 2011/92 11 straipsniui ir Direktyvos 2010/75 25 straipsniui. Nors Komisijos išvada dėl šio kaltinimo suformuluota nelabai vykusiai, iš ieškinio vienareikšmiškai aišku, jog Komisija tvirtina, kad pagal *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį administracinių aktų teisminė kontrolė yra apribota, nes administracinis teismas panaikina neteisėtą aktą, tik jei tuo aktu pažeidžiamos pareiškėjo teisės, ir kad šiuo apribojimu pažeidžiami Direktyvos 2011/92 11 straipsnis ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnis.

37. Be to, ir Vokietijos Federacinės Respublikos atsiliepime į ieškinį, ir Austrijos Respublikos įstojimo į bylą paaiškinime šiuo teisės klausimu pateikiamos aiškios ir tikslios pastabos. Per posėdį Vokietijos Federacinė Respublika taip pat primygtinai tvirtino, kad *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytas nagrinėjamas apribojimas yra vienas iš Vokietijos administracinės teisės ramsčių ir neprieštarauja Direktyvos 2011/92 11 straipsniui ir Direktyvos 2010/75 25 straipsniui; tai patvirtina, kad ji puikiai suprato kaltinimo turinį.

38. Vis dėlto reikia pažymėti, kad ir Komisija, ir Vokietijos Federacinė Respublika, aptardamos šį kaltinimą, taip pat pateikė pastabų dėl *UmwRG* 4 straipsnio 1 ir 3 dalių.

9 — T. y. subjektines teises, suteiktas asmenims pagal viešosios teisės nuostatas.

10 — Sprendimas *Komisija / Nyderlandai* (C-508/10, EU:C:2012:243, 35 ir 36 punktas ir nurodyta teismo praktika).

39. Iš Vokietijos Federacinės Respublikos pastabų matyti, kad pagal tas nuostatas neatlikus reikalaujamo poveikio aplinkai vertinimo ar pirminio konkretaus atvejo tyrimo dėl būtinybės atlikti tokį vertinimą padaromas pažeidimas, kuris tiesiogiai lemia atitinkamo sprendimo panaikinimą, net jei skundą paduoda privatūs asmenys. Tad šios nuostatos yra *lex specialis VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio atžvilgiu, nes pagal jas nereikalaujama nei kad tam tikrais konkrečiais atvejais siekdamas akto panaikinimo privatus asmuo įrodytų subjektinės teisės pažeidimą, nei kad būtų priežastinis ryšys tarp procedūrinės klaidos ir ginčijamo sprendimo turinio. Taigi jomis sušvelninami *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio ir *VwVfG* 46 straipsnio reikalavimai.

40. Tačiau Komisija ieškinyje ir per posėdį žodžiu pateiktose pastabose nurodo, kad Vokietijos teismų praktikoje *UmwRG* 4 straipsnio 1 ir 3 dalys nėra taikomos ar suprantamos taip, kaip tvirtina Vokietijos Federacinė Respublika.

41. Vadinasi, Komisijos išvada dėl šio kaltinimo pateikta tik dėl *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio. Todėl manau, kad šis kaltinimas yra susijęs tik su *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio, bet ne su *UmwRG* 4 straipsnio 1 ir 3 dalių taikymo sritimi. Todėl, kiek Komisija kaltina Vokietijos Federacinę Respubliką pažeidus Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį, remdamasi teismų praktika dėl *UmwRG* 4 straipsnio 1 ir 3 dalių, pirmasis kaltinimas yra nepriimtinas.

42. Tad mano išvada dėl pirmojo kaltinimo bus susijusi tik su *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmu sakiniu. Tačiau antrasis klausimas yra aiškiai susijęs su *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalies atitiktimi Sąjungos teisei.

b) Dėl esmės

i) Pirminės pastabos

43. Reikia pažymėti, kad šis kaltinimas susijęs su skundais, kuriuos paduoda fiziniai ir juridiniai asmenys (toliau – asmenys), kurie nėra nevyriausybinės aplinkos apsaugos organizacijos, pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį turinčios privilegijuotą galimybę kreiptis į teismą [11].

44. Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad sprendimus, veiksmus ar neveikimą, atitinkamai numatytus Direktyvoje 2011/92, susijusius su visuomenės dalyvavimu, arba Direktyvos 2010/75 24 straipsnyje [12], turi būti galima apskųsti teismui ar kitai nepriklausomai ir nešališkai pagal įstatymą įsteigtai institucijai, siekiant „[užginčyti] <...> materialinį ar procesinį teisėtumą“.

11 — Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289) 45 punkte Teisingumo Teismas pripažino, kad „nors nacionalinės teisės aktų leidėjas gali teises, kurių pažeidimu privatus asmuo gali remtis pareikšdamas ieškinį teisme dėl Direktyvos 85/337 10a straipsnyje nurodytų sprendimų, veiksmų ar neveikimo, susiaurinti iki subjektinių viešųjų teisių, toks apribojimas negali būti taikomas aplinkos apsaugos organizacijoms, nepažeidžiant Direktyvos 85/337 10a straipsnio trečios pastraipos paskutiniame sakinyje nurodytų tikslų“.

12 — „Prieiga prie informacijos ir visuomenės dalyvavimas leidimų išdavimo procedūroje“

45. Nesant Sąjungos teisės nuostatų šioje srityje, kiekviena valstybė narė turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti išsamias ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, procesines taisykles, kurios, laikantis lygiavertiškumo principo, neturi būti mažiau palankios už taisykles, taikomas panašiems ieškiniams pagal nacionalinę teisę, ir dėl kurių, vadovaujantis veiksmingumo principu, naudojimasis pagal Sąjungos teisę suteiktomis teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas [13].

46. Reikia pridurti, kad nagrinėjamas Sąjungos teisės nuostatas reikia aiškinti atsižvelgiant į tikslus, siekiamus Orhuso konvencija, pagal kurią aplinkos kokybės išlaikymą, apsaugą, gerinimą ir žmonių sveikatos apsaugą norėta susieti su suinteresuotosios visuomenės nariais, kurie turi pakankamą interesą pareikšti ieškinį arba remiasi teisės pažeidimu [14].

47. Akivaizdu, kad nagrinėjamų Sąjungos teisės nuostatų tikslas yra suteikti suinteresuotajai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus. Iš esmės tai yra pagrindinis principas, taigi ir svarbus aiškinimo šaltinis. Remdamasis generalinės advokatės E. Sharpston išvada byloje *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 70 punktas) manau, kad „tikslas suteikti „plačias galimybes“ kreiptis į teismus apibrėžia valstybių narių veiksmų laisvės, priimant teisės aktus, ribas“.

ii) Asmenų ieškinių priimtinumo ribojimas pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 1 dalį

48. Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 1 dalyje valstybėms narėms aiškiai numatyta galimybė apibrėžti, taigi ir riboti asmenų ieškinių priimtinumą [15] su sąlyga, kad šis ribojimas atitinka tikslą suteikti suinteresuotajai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismus. Šiuo tikslu minėtose nuostatose valstybėms narėms leidžiama pasirinkti vieną iš dviejų kriterijų asmenų pareikštų ieškinių priimtinumui riboti.

49. Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289) 38 punkte Teisingumo Teismas yra pripažinęs: „Kalbant apie ieškinio priimtinumo sąlygas, šioje nuostatoje nurodytos dvi prielaidos: ieškinys gali būti priimtinas, jei yra „pakankamas suinteresuotumas pareikšti ieškinį teisme“ arba jei ieškovas remiasi „teisės pažeidimu“, atsižvelgiant į tai, kuri iš šių sąlygų nurodyta nacionalinės teisės aktuose.“ [16] Taigi pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnyje numatytas asmenų ieškinių priimtinumo sąlygas asmenims neleidžiama pareikšti *actio popularis* nagrinėjamose direktyvose numatytų administracinių sprendimų teisėtumui ginčyti [17].

13 — Žr. sprendimus *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 43 punktas) ir *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 28 punktas). Komisija šiame ieškinyje neteigia, kad nagrinėjama nuostata nesilaikoma lygiavertiškumo principo. Taigi šis kaltinimas yra susijęs su veiksmingumo principu. Pažymiu, kad abu minėti sprendimai susiję su Direktyvos 85/337 10a straipsniu. Tačiau primenu, kad Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio turinys, kiek tai susiję su jų padariniais, nesiskiria nuo Direktyvos 85/337 10a straipsnio turinio. Vadinasi, teismų praktika, susijusi su šiuo straipsniu, *mutatis mutandis* taikytina šiame ieškinyje nurodytoms nuostatoms. Žr. šios išvados 10 punktą.

14 — Žr. sprendimus *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 41 punktas) ir *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 45 punktas).

15 — Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 3 dalyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 3 dalyje numatyta priešingai, kad kai kurių nevyriausybinių organizacijų interesas kreiptis į teismą laikomas pakankamu. Žr. šios išvados 11 išnašą.

16 — Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnyje valstybėms narėms paliekama didelė diskrecija nustatyti, ką reiškia teisės pažeidimas (šiuo klausimu žr. sprendimus *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 55 punktas) ir *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 50 punktas)).

17 — Žr. generalinės advokatės E. Sharpston išvadą byloje *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289), kurios 42 punkte ji konstatuoja, kad „nuostata dėl *actio popularis* įtvirtinta Orhuso konvencijos 9 straipsnio 3 dalyje ir ši nuostata dar nėra inkorporuota į Sąjungos teisę. Todėl kol kas dar nėra iš ES teisės kylančio įpareigojimo valstybėms narėms leisti *actio popularis*.“

iii) Ieškinio esmės nagrinėjimas

50. Pažymiu, kad nors Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės gali nustatyti skundų priimtinumo sąlygas, tose pačiose nuostatose nurodyta, kad turi būti galimybė minėtuose straipsniuose numatytus sprendimus, veiksmus ar neveikimą apskųsti teisme siekiant užginčyti jų materialinį ar procesinį teisėtumą.

51. Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 1 dalyje niekaip neapribotos priemonės, kuriomis galima tokį skundą pagrįsti [18].

iv) Vokietijos teisėje nustatytas pareiškėjo subjektinės teisės pažeidimo kriterijus, kuriuo grindžiama teisė reikalauti panaikinti neteisėtą aktą

– *VwGO* 42 straipsnio 2 dalis ir *VwGO* 113 straipsnio 1 dalis

52. Neginčijama, kad pagal *VwGO* 42 straipsnio 2 dalį ir 113 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį Vokietijos administracinėje teisėje ribojamas ir asmenų paduotų skundų priimtinumas, ir jų teisė reikalauti panaikinti aktą.

53. Iš tiesų pagal *VwGO* 42 straipsnio 2 dalį asmenų paduoti skundai priimtini, tik jei pareiškėjas tvirtina, kad nagrinėjamu administraciniu aktu ar atsisakymu priimti tokį aktą pažeistos jo teisės. Manau, kad šis apribojimas aiškiai numatytas Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnyje, ir akivaizdu, kad Vokietijos Federacinė Respublika pasirinko antrąją priimtinumo sąlygą, kurią valstybės narės pagal šiuos straipsnius gali taikyti skundams.

54. Tačiau *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmas sakinys, kuris yra vienintelė šiame kaltinime nurodyta nuostata [19], susijęs su asmens paduoto skundo esme. Šioje nuostatoje numatyta, kad administracinis teismas panaikina neteisėtą administracinį aktą, tik jei juo pažeista subjektinė pareiškėjo teisė. Vokietijos Federacinė Respublika taip pat teigia, kad akto teisėtumo kontrolė atliekama anksčiau nei pareiškėjo teisių pažeidimo dėl konstatuoto neteisėtumo analizė. Ji priduria, kad aktas panaikinamas, tik jei dėl šio neteisėtumo pažeidžiamos pareiškėjo teisės [20]. Per 2015 m. kovo 12 d. posėdį Vokietijos Federacinė Respublika patikslino savo argumentą, paaiškinusi, kad tam tikrais atvejais Vokietijos teismai laikosi pragmatinio požiūrio ir netikrina nagrinėjamo administracinio akto neteisėtumo, jeigu nepažeistos subjektinės teisės.

55. Vadinasi, pagal *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį norint panaikinti administracinį aktą būtina bent tai, kad teismo konstatuotas neteisėtumas „sutaptų“ su pareiškėjo subjektinės teisės pažeidimu [21], net kai pareiškėjo skundas yra priimtinas pagal *VwGO* 42 straipsnio 2 dalį.

18 — Žr. sprendimus *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 37 punktas) ir *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 36 punktas).

19 — Žr. šios išvados 38–41 punktus.

20 — Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, „pagal *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį teismas panaikina administracinį aktą ir prireikus sprendimą, priimtą gavus administracinį skundą, jeigu administracinis aktas yra neteisėtas ir *jeigu dėl to buvo pažeistos pareiškėjo teisės*. <…> Šia nuostata reglamentuojamas momentas, kai teismas turi panaikinti administracinį aktą administracinės procedūros kontekste. Tuomet teismo kontrolė atliekama dviem etapais. Per pirmąjį etapą teismas išsamiai tikrina, ar administracinis aktas yra neteisėtas, t. y. ar yra padaryta kokia nors teisės klaida. Antruoju etapu teismas tikrina, ar „dėl to“, t. y. dėl konstatuotų teisės klaidų, yra pažeistos „jo“ [pareiškėjo] teisės.“ Pažymėta mano. Žr. Vokietijos Federacinės Respublikos atsiliepimo į ieškinį 40 punktą.

21 — Byloje *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) uždavė Teisingumo Teismui klausimą dėl šio „sutapties“ arba „lygiagretumo“ reikalavimo teisėtumo pagal Sąjungos teisę. Teisingumo Teismas neatsakė į šį klausimą, manydamas, kad „prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė jokios išsamios informacijos dėl šio kriterijaus sudėtinių elementų ir kad nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra jokių motyvų, kurie leistų Teisingumo Teismui nustatyti, ar šio kriterijaus įvertinimas būtų naudingas sprendžiant pagrindinę bylą“ (žr. 55 punktą).

– Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio pažeidimas

56. Iš Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalies ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 1 dalies aiškiai matyti, jog sąlyga, kad ieškovas pareiškia apie „teisės pažeidimą“, taikoma skundo priimtinumui, o ne esmei.

57. Iš tiesų reikia priminti, kad Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 1 dalimi ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 1 dalimi niekaip neapribotos priemonės, kuriomis galima grįsti pagal šias nuostatas paduoto skundo esmę. Tačiau dėl *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyto teisės į akto panaikinimą apribojimo apribojamos priemonės, kuriomis asmenys gali remtis, kad pagrįstų skundo esmę.

58. Numatant, kad asmenys turi teisę į akto panaikinimą, tik jei Vokietijos administracinis teismas konstatuoja (iš anksto ar tuo pačiu metu) šio akto neteisėtumą, *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmu sakiniu, be priimtinumo sąlygos, sudaroma papildoma galimybės kreiptis į teismą kliūtis, kuri visai nenumatyta Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnyje, ir taip smarkiai pakenkiama šių dviejų nuostatų tikslui ir veiksmingumui, sumažinant teisminės kontrolės aprėptį ir naudą.

59. Šiuo atžvilgiu pažymiu, kad per 2015 m. kovo 12 d. posėdį ir Teisingumo Teismui pateikus klausimą dėl to, kokią naudą asmeniui turi vien akto neteisėtumo konstatavimas, Vokietijos Federacinė Respublika pripažino, kad Vokietijos institucija galiausiai gali atšaukti neteisėtą aktą, tačiau ji neprivalo to daryti.

60. Nors nebūtina, kad dėl kiekvieno, net ir mažiausio, neteisėtumo [22] aktas būtų panaikintas, reikia pažymėti, kad Vokietijos administracinio teismo konstatuotas akto neteisėtumas neturi tos pačios teisinės reikšmės kaip šio akto panaikinimas.

61. Be to, apribojus asmenų teisę į neteisėtu pripažinto akto panaikinimą tampa sunkiau apsaugoti aplinką, nes iš Direktyvos 2010/75 27 konstatuojamosios dalies aiškiai matyti, kad suinteresuotosios visuomenės nariams turi „būti suteikta teisė kreiptis į teismus, taip padedant apsaugoti teisę gyventi sveikatai nekenksmingoje ir gerovę užtikrinančioje aplinkoje“ [23].

62. Todėl manau, kad pirmasis kaltinimas yra pagrįstas.

63. Vadinasi, *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatydama, kad asmenys turi teisę į akto panaikinimą, tik jei Vokietijos administracinis teismas konstatuoja ar konstatavo šio akto neteisėtumą, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį.

22 — Tiek materialinis, tiek procedūrinis.

23 — Šiuo atžvilgiu pritariu generalinio advokato P. Cruz Villalón išvadai byloje *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:422, 92–101 punktai), kurioje jis laikosi nuomonės, kad, kiek tai susiję su pagrįstumu, pati asmeniui nustatyta pareiga remtis subjektine teise neatitinka veiksmingumo principo ir ją numatant nagrinėjamos Sąjungos teisės nuostatos neperkeliamos į nacionalinę teisę.

B – *Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su teisės į akto panaikinimą buvimu, tik kai nebuvo įvertintas poveikis aplinkai, ir šios teisės ribojimu, jei poveikio aplinkai vertinimas yra atliktas, tačiau neteisingai (*UmwRG *4 straipsnio 1 dalis), taip pat su reikalavimu, kad tarp procedūrinio pažeidimo, sprendimo rezultato ir poveikio pareiškėjo konkrečiai teisinei padėčiai būtų priežastinis ryšys (*VwVfG *46 straipsnis ir* VwGO *113 straipsnio 1 dalies pirmas sakinys)*

64. Taigi šis kaltinimas padalytas į dvi dalis. Pirmoji dalis susijusi su *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalies atitiktimi Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio reikalavimams, o antroji dalis – su *VwVfG* 46 straipsnio ir 113 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio atitiktimi tiems patiems straipsniams.

1. Dėl pirmosios dalies – teisė į akto panaikinimą numatyta tik tais atvejais, kai nebuvo įvertintas poveikis aplinkai, ir ši teisė ribojama, kai poveikis aplinkai buvo įvertintas, tačiau neteisingai (*UmwRG* 4 straipsnio 1 dalis)

a) Šalių argumentai

65. Komisija tvirtina, kad pagal *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalį sprendimas dėl leidimo išdavimo gali būti panaikintas netaikant papildomų reikalavimų, nustatytų *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje, tik jei nebuvo atliktas poveikio aplinkai vertinimas. Tačiau jeigu toks vertinimas buvo atliktas, tačiau jis neatitinka Direktyvos 2011/92 reikalavimų, remiantis minėta nacionaline nuostata, jo negalima ginčyti. Todėl Komisija mano, kad *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalis neatitinka Direktyvos 2011/92 11 straipsnio.

66. Komisijos teigimu, iš Teisingumo Teismo praktikos darytina išvada, kad direktyvos nuostata, kurią reikia perkelti į nacionalinę teisę, turi būti pakankamai tiksli ir aiški, ypač jeigu ja sukuriama teisių asmenims, kad jie turėtų galimybę sužinoti apie visas savo teises ir prireikus remtis jomis nacionaliniuose teismuose [24]. Komisija tvirtina, kad Vokietijoje taip nėra ir kad Vokietijos Federacinė Respublika šiuo tikslu pagal lojalaus bendradarbiavimo pareigą turi imtis tinkamų priemonių.

67. Vokietijos Federacinė Respublika pažymi, kad *UmwRG* 4 straipsnio 1 ir 3 dalyse reglamentuojami tik tie atvejai, kai poveikio aplinkai vertinimas ar pirminis tyrimas dėl poveikio aplinkai vertinimo apskritai nebuvo atlikti, ir tie atvejai, kai atliekant pirminį tyrimą dėl poveikio aplinkai vertinimo nebuvo laikomasi UVPG 3a straipsnio ketvirto sakinio reikalavimų.

68. Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, kiek tai susiję su visais kitais procedūriniais pažeidimais, įskaitant tuos, kurie padaryti atliekant poveikio aplinkai vertinimus, administracinio akto apskundimas teisme ir teisė į jo panaikinimą galimi pagal *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį. Ji priduria, kad teisė į panaikinimą išnyksta tik išimtiniais atvejais, kai tenkinamos *VwVfG* 46 straipsnio sąlygos.

b) Vertinimas

69. Nors pirmoje šio kaltinimo dalyje, kaip matyti iš ieškinio reikalavimų, apibendrinant iš tiesų nurodytos dvi Sąjungos teisės nuostatos, reikia konstatuoti, kad vis dėlto ši kaltinimo dalis susijusi tik su Direktyvos 2011/92 11 straipsniu. Be to, *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalyje nurodytas tik poveikio aplinkai vertinimo ar pirminio konkretaus atvejo tyrimo dėl būtinybės atlikti poveikio aplinkai

24 — Sprendimas *Komisija / Jungtinė Karalystė* (C-530/11, EU:C:2014:67, 34 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

vertinimą neatlikimas, o tai yra Direktyvos 2011/92 dalykas. Norėčiau pridurti, kad, kai Komisijos buvo paklausta per posėdį, ji pati negalėjo paaiškinti Direktyvos 2010/75 25 straipsnio reikšmės pirmajai šio kaltinimo daliai. Šiomis aplinkybėmis manau, kad šią kaltinimo dalį reikia suprasti kaip susijusią tik su Direktyvos 2011/92 11 straipsniu.

70. Pirma antrojo kaltinimo dalis susijusi su tuo, kaip Direktyvos 2011/92 11 straipsnis buvo perkeltas į Vokietijos teisę. Ji susijusi su tuo, kad *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalyje numatyti tik tie atvejai, kai neatliktas poveikio aplinkai vertinimas arba pirminis tyrimas dėl poveikio aplinkai vertinimo.

71. Apibūdindama nacionalinę teisę, Vokietijos Federacinė Respublika nurodė, kad „[*UmwRG*] yra nuostatų, *susijusių su* direktyvos [2011/92] 11 straipsnio ir direktyvos [2010/75] 25 straipsnio *perkėlimu* į nacionalinę teisę“ [25]. Ji taip pat pažymi, kad „*UmwRG* 4 straipsnyje reglamentuojami reikalaujamo poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ar pirminio konkretaus atvejo tyrimo dėl būtinybės atlikti poveikio aplinkai vertinimą neatlikimo teisiniai padariniai. Pagal 4 straipsnio 1 ir 3 dalis toks procedūrinis pažeidimas lemia sprendimo panaikinimą. Įstatyme nėra nuostatų, susijusių su kitais procedūriniais pažeidimais, pavyzdžiui, klaidingu poveikio aplinkai vertinimo atlikimu; šiuos procedūrinius pažeidimus reikia vertinti pagal [*VwVfG*] 46 straipsnį.“ [26]

72. Antruoju klausimu byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 38 punktas), *Bundesverwaltungsgericht* (Vokietija) klausė Teisingumo Teismo, ar Direktyvos 85/337 10a straipsnis, kurio turinys nesiskiria nuo Direktyvos 2011/92 11 straipsnio [27], turi būti „aiškinamas taip, jog pagal jį draudžiama, kad valstybės narės šiam straipsniui perkelti priimtas teisės nuostatas taikytų tik tuo atveju, kai sprendimo teisėtumas ginčijamas dėl neatlikto poveikio aplinkai vertinimo, ir jų netaikytų, kai toks vertinimas buvo atliktas, tačiau yra neteisingas“.

73. Iš generalinio advokato P. Cruz Villalón išvados byloje *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:422) 63 punkto darytina išvada, jog Vokietijos Federacinė Respublika įrodinėjo, „kad Vokietijos teisė šiuos reikalavimus [atitiko], nes pagal taikytiną, be *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalies, *VwVfG* 46 straipsnį panaikinti sprendimą išduoti leidimą galima reikalauti ir tuo atveju, jei PAV buvo atliktas neteisingai“.

74. Tačiau sprendimo toje byloje 37 punkte Teisingumo Teismas pripažino, kad „[Direktyvos 85/337 10a straipsniui] perkelti priimtos nacionalinės teisės nuostatos negali būti taikomos tuo atveju, kai sprendimo teisėtumas ginčijamas remiantis tuo, kad neatliktas poveikio aplinkai vertinimas. Atėmus galimybę šias nuostatas taikyti tuo atveju, kai poveikio aplinkai vertinimas buvo atliktas, bet jį atliekant galbūt buvo padaryta rimtų pažeidimų, Direktyvos 85/337 nuostatos, susijusios su visuomenės dalyvavimu, taptų iš esmės neveiksmingos. Taigi toks apribojimas prieštarauja tikslui užtikrinti plačias galimybes kreiptis į teismus, nurodytam šios direktyvos 10a straipsnyje.“

75. Taigi iš Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 32 punktas) aiškiai matyti, kad, kaip teigia Teisingumo Teismas, Vokietijos teisėje *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalies trūkumai nebuvo nei pašalinti, nei ištaisyti perkeliant Direktyvos 85/337 10a straipsnį (taigi ir Direktyvos 2011/92 11 straipsnį) į nacionalinę teisę.

76. Nematydamas jokios priežasties kvestionuoti šios teismo praktikos, manau, kad antrojo kaltinimo pirma dalis yra pagrįsta [28].

25 — Pažymėta mano. Žr. atsiliepimo į ieškinį 6 punktą.

26 — Žr. atsiliepimo į ieškinį 8 punktą.

27 — Žr. šios išvados 10 punktą.

28 — Pirma antrojo kaltinimo dalis yra logiškai susijusi su pirmuoju kaltinimu. *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalimi negali būti užtikrintas Direktyvos 85/337 10a straipsnio (taigi ir Direktyvos 2011/92 11 straipsnio) perkėlimas į nacionalinę teisę, nes jis netaikomas neteisingų poveikio aplinkai vertinimų, kurie numatyti *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje, dėl kurio pareikštas pirmasis kaltinimas, kurį siūlau Teisingumo Teismui pripažinti pagrįstu, atveju.

77. Vadinasi, Vokietijos Federacinė Respublika, įtraukdama į *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalies taikymo sritį sprendimų panaikinimą dėl procedūrinių pažeidimų tik tais atvejais, kai nėra atliktas joks privalomas poveikio aplinkai vertinimas ar privalomas pirminis tyrimas, neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį.

2. Dėl antrosios dalies: priežastinio ryšio ir poveikio realiai teisinei padėčiai reikalavimas

a) Šalių argumentai

78. Komisija tvirtina, kad pagal nusistovėjusią Vokietijos teismų praktiką dėl *VwVfG* 46 straipsnio taikymo, jeigu asmuo ginčija procedūrinį pažeidimą, susijusį su sprendimu dėl poveikio aplinkai vertinimo, šis sprendimas gali būti panaikintas, tik jei yra konkreti galimybė, kad jis būtų buvęs kitoks, jei šio procedūrinio pažeidimo nebūtų buvę padaryta („priežastinio ryšio reikalavimas“).

79. Be to, galimą priežastinį ryšį paprastai turi įrodyti pareiškėjas.

80. Komisija pažymi, kad, kiek tai susiję su Direktyvos 2011/92 taikymu, sprendimo procedūros klausimas nėra svarbiausias aspektas. Ji mano, kad Direktyva 2011/92 iš esmės turi būti užtikrinta, kad bus ištirti visi, ir tiesioginiai, ir netiesioginiai, projekto, galinčio turėti reikšmingą poveikį aplinkai, padariniai, kad visuomenė bus informuota apie planuojamą projektą ir turės galimybę dalyvauti sprendimo priėmimo procedūroje. Tad procedūros taisyklių paisymo kontrolė šioje srityje yra ypač svarbi. Taigi nacionalinėje teisėje reikia numatyti sprendimo panaikinimą, jei taikant procedūrinius reikalavimus padaryta šiurkšti klaida, nereikalaujant, kad pareiškėjas įrodytų priežastinį ryšį su sprendimo priėmimu. Kalbant apie Direktyvą 2011/92, sunkiais procedūriniais pažeidimais reikėtų laikyti bent jau teisės į visuomenės informavimą ir dalyvavimą pažeidimus.

81. Komisijos teigimu, iš Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 52 punktas) matyti, kad Vokietijoje ir įrodinėjimo pareigos pasidalijimas, ir teisminė kontrolė neatitinka Direktyvos 2011/92 kriterijų. Ji taip pat pažymi, kad Orhuso konvencijos nuostatų laikymosi patikros komitetas yra tos pačios nuomonės dėl atitinkamų šios konvencijos nuostatų [29].

82. Komisija taip pat tvirtina, kad pagal nusistovėjusią Vokietijos teismų praktiką, remiantis *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirma dalimi, procedūrinis pažeidimas, susijęs su sprendimu dėl poveikio aplinkai vertinimo, gali lemti šio sprendimo panaikinimą, tik jei procedūriniu pažeidimu pažeidžiama subjektinė ieškovo teisė. Ji mano, kad šia sąlyga pažeidžiamas Direktyvos 2011/92 11 straipsnis. Komisija laikosi nuomonės, kad jeigu skundas yra priimtinas, teismas negali nepaisyti procedūrinių pažeidimų, nors dėl jų pareiškėjo subjektinė teisė ir nepažeidžiama.

83. Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina priešingai, kad *VwVfG* 46 straipsnis atitinka Direktyvos 2011/92 11 straipsnį. Priežastinio ryšio reikalavimas iš principo neturi įtakos šios nuostatos tikslų pasiekimui. Be to, *VwVfG* 46 straipsnis taikytinas tik procedūrinių nuostatų, kurioms *UmwRG* 4 straipsnio 1 ir 3 dalys netaikomos, pažeidimo atveju.

84. Ji taip pat pažymi, kad *VwVfG* 46 straipsnio struktūra yra kaip gynybinės normos, leidžiančios institucijai apsiginti nuo teisės į administracinio akto panaikinimą. Teismas nagrinėja *VwVfG* 46 straipsnį kaip gynybinę normą, nagrinėdamas ieškinio pagrįstumą.

29 — 2013 m. gruodžio 20 d. ataskaitos 83 punkte Patikros komitetas šiuo atžvilgiu pateikia tokius motyvus: „todėl teorinis leidimas visuomenei ginčyti sprendimų, kuriems taikomas konvencijos 6 straipsnis, procedūrinį teisėtumą neatitinka konvencijos, jeigu praktiškai teismai sistemingai atmeta šiuos ieškinius kaip nepriimtinus arba nepagrįstus, motyvuodami tuo, kad nurodyti procedūriniai pažeidimai nėra svarbūs sprendimui (t. y. kad, nepadarius procedūrinio pažeidimo, sprendimas nebūtų buvęs kitoks)“.

85. Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad pagal *VwVfG* 46 straipsnį neteisingai atliktu poveikio aplinkai vertinimu visuomet galima remtis ir jis visada suteikia ieškovui teisę į panaikinimą, jeigu procedūrinis pažeidimas nėra akivaizdžiai nereikšmingas sprendimo rezultatui. Ji mano, kad, kaip Teisingumo Teismas yra pripažinęs Sprendime *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 49 punktas), apdairus patikros aprėpties apribojimas procedūrinių pažeidimų atveju nekelia pavojaus direktyvos dėl poveikio aplinkai vertinimo tikslų pasiekimui, jeigu tai yra pažeidimai, kurie nebūtinai sukelia tokių padarinių, kurie paveiktų sprendimą.

86. Galiausiai Vokietijos Federacinė Respublika mano, jog teiginys, kad pareiškėjas turi pateikti savo teisės pažeidimo įrodymų, atsižvelgiant į galiojančią teisę, neturi reikšmės.

87. Tačiau ji nurodo, kad, persvarstant *UmwRG*, yra numatyta priimti aiškesnę Direktyvos 2011/92 perkėlimo į nacionalinę teisę nuostatą.

b) Vertinimas

88. Pirmiausia reikia pažymėti, kad Komisijos argumentai susiję su *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio ir *VwVfG* 46 straipsnio taikymu procedūriniams pažeidimams.

89. Neginčijama, kad *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalyje nurodytas tik poveikio aplinkai vertinimo arba pirminio konkretaus atvejo tyrimo dėl būtinybės atlikti šį vertinimą neatlikimas, o ne jų klaidingas ar neteisingas atlikimas. Pastaruoju atveju ginčijamas sprendimas panaikinimas, tik jei procedūrinis pažeidimas atitinka ir ieškovo subjektinės tesės pažeidimo sąlygą pagal *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį, ir *VwVfG* 46 straipsnyje nustatytas sąlygas.

90. Remdamasis savo išvada dėl pirmojo kaltinimo, laikausi nuomonės, kad, kiek tai susiję su poveikio aplinkai vertinimo ar pirminio konkretaus atvejo tyrimo dėl būtinybės atlikti šį vertinimą klaidingu atlikimu, *VwGO* 113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytais apribojimais, taikomais teisės į ginčijamo sprendimo panaikinimą pagrindimui, pažeidžiamas Direktyvos 2011/92 11 straipsnis.

91. Kalbant apie *VwVfG* 46 straipsnį, susijusį su procedūriniais pažeidimais, iš Vokietijos Federacinės Respublikos pastabų ir paties šios nuostatos teksto aiškiai matyti, kad joje nustatytas kriterijus, paremtas procedūrinio pažeidimo, kuriuo remiamasi, ir ginčijamo galutinio sprendimo turinio priežastiniu ryšiu (toliau – priežastinio ryšio kriterijus) [30].

92. Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712) 47 ir 48 punktuose Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas „nesiekė galimybės remtis procedūriniu pažeidimu susieti su sąlyga, kad šis pažeidimas turėjo įtakos ginčijamo galutinio sprendimo turiniui. <...> Be to, atsižvelgiant į tai, kad šia direktyva, be kita ko, siekiama nustatyti procedūrinių garantijų, kurios pirmiausia leistų visuomenei gauti daugiau informacijos ir dalyvauti atliekant valstybės ir privačių projektų, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, to poveikio vertinimą, ypač svarbu patikrinti, ar šioje srityje buvo laikomasi procesinių taisyklių. Todėl, laikantis tikslo suteikti suinteresuotajai visuomenei plačias galimybes kreiptis į teismą, ši visuomenė turi iš principo turėti galimybę remtis bet kokiu procedūriniu pažeidimu, kad pagrįstų skundą, kuriuo ginčijamas direktyvoje nurodytų sprendimų teisėtumas.“

93. Vadinasi, priežastinio ryšio reikalavimas pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį yra iš principo negalimas.

30 — Iš *VwVfG* 46 straipsnio teksto matyti, kad šioje nuostatoje nurodyti tik vadinamieji santykiniai procedūriniai pažeidimai, t. y. tie, dėl kurių panaikinamas aktas, kuris pagal *VwVfG* 44 straipsnį nėra „niekinis“ (vadinamieji „absoliutūs“ pažeidimai).

94. Tačiau Teisingumo Teismas to paties sprendimo 49 punkte tokį vertinimą patikslino, teigdamas, kad nebūtinai visi procedūriniai pažeidimai turi įtakos ginčijamo galutinio sprendimo turiniui, todėl nebūtinai pažeidžiama teisė. Šiomis aplinkybėmis valstybės narės teisėje gali būti numatyta, kad skundas nepriimtinas.

95. Mano nuomone, šį patikslinimą reikia taikyti ne tik ieškinio priimtinumui, bet ir jo pagrįstumui, tačiau su sąlyga, kad nagrinėjamas procedūrinis pažeidimas yra minimalus ir todėl „nekenkia geresniam visuomenės informavimui ir dalyvavimui vertinant viešųjų ir privačiųjų projektų poveikį aplinkai“.

96. Kadangi akivaizdu, kad visuomenės teisė gauti daugiau informacijos ir dalyvauti yra vienas iš esminių Direktyvos 2011/92 [31] aspektų ir sudaro jos 11 straipsnio loginį pagrindą, sutinku su generalinio advokato P. Cruz Villalón išvada byloje *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:422, 106 punktas), kurioje jis teigia, kad „esminėms procedūrinėms taisyklėms visiškai negali būti taikomas priežastinio ryšio su administracinės procedūros baigtimi kriterijus.“

97. Tačiau reikia pripažinti, kad, išskyrus *VwVfG* 44 straipsnyje [32] ir *UmwRG* 4 straipsnio 1 dalyje numatytus pažeidimus, Vokietijos teisėje pagal *VwVfG* 46 straipsnį visais atvejais, t. y. ir procedūrinių pažeidimų, susijusių su visuomenės informavimu, ir procedūrinių pažeidimų, susijusių su visuomenės dalyvavimu, atveju, reikalaujama priežastinio ryšio tarp pažeidimo, kuriuo remiamasi, ir ginčijamo galutinio sprendimo turinio, kad būtų galima pagrįsti šio sprendimo panaikinimą.

98. Mano nuomone, nepaisant įrodinėjimo pareigos klausimo šiuo atžvilgiu, dėl šio iš *VwVfG* 46 straipsnio kylančio reikalavimo tampa pernelyg sunku įgyvendinti asmenų teisę pareikšti ieškinį ir kreiptis į teismą, dėl to pažeidžiami Direktyvos 2011/92 11 straipsnis ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnis.

99. Bet kuriuo atveju dėl įrodinėjimo pareigos Teisingumo Teismas sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712) 52 punkte yra konstatavęs, kad Vokietijoje „vis dėlto <...> atrodo, kad paprastai pareiškėjas, siekdamas įrodyti teisės pažeidimą, privalo pagrįsti, kad dėl jo nurodyto procedūrinio pažeidimo, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, įmanoma, jog ginčijamas sprendimas nebūtų buvęs kitoks ir nepadarius nurodyto procedūrinio pažeidimo. Tačiau perkeliant priežastinio ryšio kriterijaus įrodinėjimo naštą pareiškėjui naudojimasis jam Direktyva 85/337 suteiktomis teisėmis gali tapti pernelyg sudėtingas, pirmiausia atsižvelgiant į nagrinėjamų procedūrų sudėtingumą ir techninį poveikio aplinkai vertinimo pobūdį.“

100. Pažymiu, kad Vokietijos Federacinė Respublika taip pat numato priimti aiškesnę nuostatą dėl įrodinėjimo pareigos, susijusios su priežastinio ryšio kriterijumi [33].

101. Vadinasi, pagal *VwVfG* 46 straipsnį reikalaudama, kad tarp procedūrinių pažeidimų, susijusių su visuomenės informavimu ir dalyvavimu, ir ginčijamo galutinio sprendimo būtų priežastinis ryšys, kad būtų galima pagrįsti šio sprendimo panaikinimą, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį.

31 — Ir Direktyvos 2010/75.

32 — Iš jo teksto matyti, kad *VwVfG* 44 straipsnyje nurodyti tik „labai sunkūs“ pažeidimai. Be to, *VwVfG* 44 straipsnio 2 dalyje nurodyti pažeidimai iš tikrųjų nėra pažeidimai visuomenės informavimo ir dalyvavimo srityje, padaryti vertinant viešųjų ar privačiųjų projektų poveikio aplinkai vertinimą.

33 — Žr. atsiliepimo į ieškinį 69 punktą.

C – *Dėl trečiojo kaltinimo, susijusio su draudimu pateikti prieštaravimų (*UmwRG *2 straipsnio 3 dalis ir* VwVfG *73 straipsnio 4 dalis)*

1. Šalių argumentai

102. Komisija mano, kad *UmwRG* 2 straipsnio 3 dalyje bei *VwVfG* 73 straipsnio 4 dalyje ir Vokietijos teismų praktikoje numatytas teisės paduoti skundą apribojimas, numatant galimybę pateikti tik tuos prieštaravimus, kurie buvo pateikti per administracinę procedūrą, prieštarauja Direktyvos 2011/92 11 straipsniui ir Direktyvos 2010/75 25 straipsniui. Komisija pažymi, kad dėl tokių neleidimo pateikti prieštaravimų taisyklių suinteresuotajai visuomenei pernelyg sunku naudotis teise ginčyti sprendimų teisėtumą, kliudoma plačioms galimybėms kreiptis į teismus, kurių reikalaujama direktyvose 2011/92 bei 2010/75 ir Orhuso konvencijoje, ir ribojama veiksminga suinteresuotosios visuomenės teisminė apsauga.

103. Komisija pabrėžia, kad teisminis procesas yra savarankiškas procesas, per kurį sprendimo teisėtumą turi būti galima išsamiai patikrinti ir procesiniu, ir materialiniu aspektu, ir kad negalima numatyti tik tokių priimtinų apskundimo priemonių, kurios jau buvo pateiktos per trumpą terminą, nustatytą prieštaravimams pateikti per administracinę procedūrą.

104. Komisija nepritaria Vokietijos Federacinės Respublikos nuomonei, kad Vokietijos taisyklės, pagal kurias neleidžiama pateikti tam tikrų prieštaravimų, būtinos dėl teisinio saugumo ir proceso veiksmingumo motyvų. Komisijos nuomone, nustatytų naikinamųjų terminų administracinių institucijų sprendimams ginčyti teisme pakanka teisiniam saugumui ir procedūrų veiksmingumui užtikrinti.

105. Vokietijos Federacinė Respublika mano, kad *UmwRG* 2 straipsnio 3 dalies ir *VwVfG* 73 straipsnio 4 dalies nuostatos atitinka Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį.

106. Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad panašios nuostatos, pagal kurias draudžiama pateikti prieštaravimų, yra sudedamoji nacionalinės teisinės sistemos dalis. Ji mano, kad Direktyvos 2011/92 11 straipsniu ir Direktyvos 2010/75 25 straipsniu valstybėms narėms leidžiama nagrinėjamoje srityje išlaikyti savo teisminės sistemos priemones.

107. Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, teisės pateikti prieštaravimų praradimas praleidus terminą grindžiamas senaties idėja ir pirmiausia jis skirtas užtikrinti, kad priešingi interesai dėl projekto būtų kuo labiau suderinti per pradinę administracinės procedūros stadiją. Todėl teisės pateikti prieštaravimų praradimo praleidus terminą taisyklės yra labai svarbios esant daugiapoliams teisiniams santykiams tarp teisiškai saugomų projekto rengėjo sričių ir trečiųjų asmenų, kuriems šis projektas gali turėti poveikį.

108. Vokietijos Federacinė Respublika mano, kad dėl teisės pateikti prieštaravimų praradimo praleidus terminą ši kontrolė netampa sunkesnė ar neįmanoma, nes, atvirkščiai, užtikrinama, kad teismui būtų pateiktos tikrinti kuo išsamiau išsiaiškintos, visus reikšmingus aspektus apimančios ir išsamiai ištirtos faktinės aplinkybės. Ji pažymi, kad teisės pateikti prieštaravimų praradimas praleidus terminą siejamas tik su aplinkybėmis, kuriomis ieškovas nesirėmė, o to negalima pateisinti, per administracinę procedūrą.

109. Vokietijos Federacinė Respublika laikosi nuomonės, kad konkrečių teisės pareikšti ieškinį ribojimo taisyklių nustatymas yra nacionalinio proceso organizavimo dalis. Todėl ji taikoma visada, kai taikomas valstybių narių procesinės autonomijos principas.

110. Austrijos Respublikos teigimu, pagal Austrijos ir Vokietijos administracinės teisės ir atitinkamų poveikio aplinkai vertinimo procesų pagrindinį principą asmenys gali remtis savo teisėmis per administracinę procedūrą, tik jei jie dalyvauja šioje procedūroje.

111. Austrijos Respublika pažymi, kad neleidimo pateikti prieštaravimų taisyklė yra svarbi priemonė užtikrinti greitą ir veiksmingą administracinę procedūrą. Ji mano, kad priešingu atveju per procedūrą gali būti pavėlintas sprendimo priėmimas, jeigu būtų pateikiama naujų prieštaravimų visiškai naujais klausimais arba jeigu jų pateiktų procedūroje iki tol nedalyvavę asmenys. Tai visiškai prieštarautų teisinam saugumui apskritai ir konkrečiai projekto rengėjo interesui, kad sprendimas būtų priimtas per protingą terminą.

2. Vertinimas

112. Aišku, valstybės narės pagal procesinės autonomijos principą ir laikydamosi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų turi diskreciją įgyvendindamos Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį [34].

113. Tačiau reikia priminti, kad pagal minėtus straipsnius sprendimus, veiksmus ar neveikimą, atitinkamai numatytus Direktyvoje 2011/92, susijusius su visuomenės dalyvavimu, arba Direktyvos 2010/75 24 straipsnyje, turi būti galima apskųsti teismui ar kitai nepriklausomai ir nešališkai pagal įstatymą įsteigtai institucijai, siekiant užginčyti materialinį ar procesinį teisėtumą, niekaip neapribojant priemonių, kuriomis gali būti pagrįstas toks skundas [35].

114. Tačiau *UmwRG* 2 straipsnio 3 dalyje ir *VwVfG* 73 straipsnio 4 dalyje aiškiai ribojamos priemonės, kuriomis pareiškėjas gali grįsti skundą teisme.

115. Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 4 dalyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 4 dalyje neatmetama galimybė iš anksto kreiptis į administracinę instituciją su skundu ir niekaip nepaveikiamas įpareigojimas išnaudoti visas administracines teisių gynimo priemones, prieš pradedant teisminio apskundimo procedūras, jeigu nacionalinės teisės aktuose toks įpareigojimas numatytas, tačiau pagal šias nuostatas tikrai neleidžiama riboti priemonių, kuriomis pareiškėjas gali vėliau grįsti savo skundą teisme.

116. Remiantis Komisijos pastabomis, reikia pripažinti, kad skundai teismui yra savarankiški ir skiriasi nuo administracinės procedūros ir administracinių skundų.

117. Todėl manau, kad nagrinėjamomis nacionalinėmis taisyklėmis sudaroma papildoma galimybės kreiptis į teismą kliūtis, kuri nenumatyta Direktyvos 2011/92 11 straipsnyje ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnyje.

118. Mano nuomone, šios papildomos kliūties negalima pateisinti teisinio saugumo motyvais, nes šiuo atžvilgiu pakanka naikinamųjų terminų, taikomų administracinių institucijų sprendimų teisminiam ginčijimui.

34 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 30 punktas).

35 — Žr. šios išvados 44 punktą.

119. Kalbant apie argumentą dėl administracinių procedūrų veiksmingumo, pažymėtina, jog nors tiesa, kad galimybė pirmą kartą pateikti „prieštaravimų“ pareiškiant ieškinį teisme gali atrodyti „problemiška“, pakanka priminti, kad pats Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio tikslas yra užtikrinti plačias galimybes kreiptis į teismus. Sąjungos teisės aktų leidėjas suteikė aiškią pirmenybę šiam tikslui, palyginti su administracinių procedūrų veiksmingumo tikslu, kad padėtų išlaikyti, apsaugoti ir pagerinti aplinkos kokybę ir žmonių sveikatą [36].

120. Vadinasi, *UmwRG* 2 straipsnio 3 dalimi ir *VwVfG* 73 straipsnio 4 dalimi teisę paduoti skundą ir teisminės kontrolės aprėptį apribodama prieštaravimais, kurie jau buvo pateikti per nustatytą terminą, vykstant administracinei procedūrai, po kurios priimtas sprendimas, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį.

D – *Dėl ketvirtojo ir penktojo kaltinimų, susijusių su Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio taikymo ribojimu laiko atžvilgiu*

1. Šalių argumentai

a) Dėl ketvirtojo kaltinimo

121. Komisija primena, kad *UmwRG* 2 straipsnio 1 dalies pradinė redakcija neatitiko Direktyvos 2011/92 11 straipsnio ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio, nes būtent pagal šią straipsnio redakciją aplinkos organizacijų galimybė pareikšti ieškinį buvo numatyta tik pagal teisės aktų nuostatas, kuriomis teisės suteikiamos privatiems asmenims. Ji pažymi, kad 2012 m. lapkričio 8 d., kai buvo priimtas Sprendimas *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289), *Bundestag* priėmė *UmwRG* pakeitimą (jis įsigaliojo 2013 m. sausio 29 d)., kuriuo buvo panaikinti *UmwRG* 2 straipsnio 1 dalies žodžiai „privatiems asmenims suteikiamos teisės“, siekiant ištaisyti iki tol buvusį teisės pažeidimą.

122. Tačiau Komisija mano, kad naujos redakcijos *UmwRG* galiojimas laiko atžvilgiu yra ribotas, nes *UmwRG* 5 straipsnio 4 dalyje su pakeitimais numatyta, kad pagal naujos redakcijos *UmwRG* turi būti užbaigtos tik tos procedūros, kurios dar nebuvo baigtos 2011 m. gegužės 12 d. (Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289) įsigaliojimo data) arba kurios buvo pradėtos po šios datos ir 2013 m. sausio 29 d. (iš dalies pakeistos redakcijos *UmwRG* įsigaliojimo data) buvo užbaigtos galutiniu sprendimu.

123. Taigi, Komisijos teigimu, procedūrų, pradėtų po 2005 m. birželio 25 d. ir baigtų iki 2011 m. gegužės 12 d., atveju aplinkos organizacijų teisei paduoti skundą vis dar taikomos nuostatos, kuriomis teisės suteikiamos privatiems asmenims. Ji mano, kad, atsižvelgiant į skundo priimtinumo ir teisminės kontrolės aprėpties nagrinėjant skundą iš esmės sugretinimą Vokietijos administracinėje teisėje, šis apribojimas laiko atžvilgiu taip pat turi įtakos teisminės kontrolės aprėpčiai.

124. Komisijos nuomone, dėl *UmwRG* 5 straipsnio 4 dalyje numatytos pereinamojo laikotarpio nuostatos, jei aplinkos organizacijos pateikia skundų, pratęsiama Sąjungos teisei prieštaraujanti teisinė padėtis, nes pagal ją, nagrinėjant skundus, iš esmės yra ir toliau negalima procedūros taisyklių kontrolė. Todėl ji mano, kad *ratione temporis*, atsižvelgiant į procedūras, kurių kontrolė pagal *UmwRG* 5 straipsnio 1 ir 4 dalyse ir 2 straipsnio 5 dalyje numatytą pereinamojo laikotarpio nuostatą negalima, šia nuostata pažeidžiamas Direktyvos 2011/92 11 straipsnis ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnis.

36 — Pagal analogiją žr. Sprendimą *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712, 27–29 punktai).

125. Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad *UmwRG* 5 straipsnio 4 dalis yra visiškai deklaratyvaus pobūdžio ir neturi jokios norminės reikšmės. Jos tikslas tėra palengvinti *UmwRG* taikymą institucijai, kuri įpareigota jį taikyti. Pagal *UmwRG* 5 straipsnio 4 dalį skundų procedūros, kurios dar nėra užbaigtos galutiniu sprendimu, turi būti užbaigtos pagal naująsias *UmwRG* nuostatas, galiojančias nuo 2013 m. sausio 29 d. Tačiau teisės aktų pakeitimas neturėjo jokio poveikio skundų procedūroms, užbaigtoms galutiniu sprendimu iki Sprendimo *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289) priėmimo. Ji mano, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką [37] šios procedūros neturi būti tikrinamos pakartotinai.

b) Dėl penktojo kaltinimo

126. Komisija tvirtina, kad *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje ir 5 straipsnio 4 dalyje atmetant administracines procedūras, kurios buvo pradėtos iki 2005 m. birželio 25 d., pažeidžiamas Direktyvos 2011/92 11 straipsnis ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnis. Ji pažymi, kad šio pažeidimo buvimą Teisingumo Teismas patvirtino Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712) 30 punkte. Ji taip pat mano, kad *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, pagal kurią į *UmwRG* taikymo sritį nepatenka sprendimai, kurie tapo vykdytini iki 2006 m. gruodžio 15 d. (*UmwRG* įsigaliojimo data), pažeidžiamas Direktyvos 2011/92 11 straipsnis ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnis.

127. Vokietijos Federacinė Respublika praneša, kad šiuo metu rengia *UmwRG* pakeitimą, kuriuo į nacionalinę teisę bus perkeltas Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712) 31 punktas, kuriame Teisingumo Teismas nutarė, kad pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį procedūros, pradėtos iki 2005 m. birželio 25 d., negali būti pašalintos iš *UmwRG* taikymo srities. Dėl *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies antros pastraipos Vokietijos Federacinė Respublika mano, kad pagal *res judicata* principą į šios nuostatos taikymo sritį nepatenka procedūros, užbaigtos galutiniu sprendimu šios nuostatos įsigaliojimo momentu. Ji mano, kad, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą ir gerą teisingumo vykdymą, būtina, kad teismų sprendimai, tapę galutiniai išnaudojus prieinamas teisines gynimo priemones arba pasibaigus šių ieškinių pareiškimo terminams, daugiau nebegalėtų būti ginčijami. Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, valstybė narė neprivalo pakartotinai tikrinti teismo sprendimo, įgijusio *res judicata* galią, ir jo panaikinti paaiškėjus, kad jis prieštarauja Sąjungos teisei [38]. Ji mano, kad tas pats taikytina užbaigtoms administracinėms procedūroms, per kurias buvo priimtas sprendimas, kuris nebuvo apskųstas ir dėl to tapo vykdytinas, taigi ir neginčytinas.

2. Vertinimas

a) Pirminės pastabos

128. Direktyvos 2011/92 11 straipsniui ir Direktyvos 2010/75 25 straipsniui perkelti į nacionalinę teisę buvo nustatytas 2005 m. birželio 25 d. terminas.

129. Tačiau iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos aiškiai matyti, kad *UmwRG*, kuriuo minėtos nuostatos perkeltos į Vokietijos teisę, yra daugiau nuostatų, t. y. 5 straipsnio 1 dalies pirma ir antra pastraipos ir 5 straipsnio 4 dalis, kuriomis šio įstatymo taikymas po 2005 m. birželio 25 d. buvo tam tikrais aspektais apribotas.

130. Vokietijos Federacinė Respublika, siekdama pateisinti šiuos apribojimus, remiasi *res judicata* principu.

37 — Žr. sprendimus *Köbler* (C-224/01, EU:C:2003:513), *Kapferer* (C-234/04, EU:C:2006:178) ir *Fallimento Olimpiclub* (C-2/08, EU:C:2009:506).

38 — Žr. sprendimus *Köbler* (C-224/01, EU:C:2003:513), *Kapferer* (C-234/04, EU:C:2006:178) ir *Fallimento Olimpiclub* (C-2/08, EU:C:2009:506).

131. Nors *res judicata* principas tikrai labai svarbus ir Sąjungos teisinėje sistemoje, ir nacionalinėse teisinėse sistemose, valstybė narė negali remtis vidaus sunkumais ar savo nacionalinės teisinės sistemos, net ir konstitucinės, nuostatomis, kad pateisintų iš Sąjungos direktyvų kylančių įsipareigojimų ir terminų nesilaikymą [39].

132. Aišku, kad būtų užtikrintas tiek teisės ir teisinių santykių stabilumas, tiek tinkamas teisingumo vykdymas, svarbu, jog teismų sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus apskundimo terminui tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami. Todėl Sąjungos teisė nenustato nacionaliniams teismams pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių, suteikiančių teismo sprendimui *res judicata* galią, net jei tai leistų ištaisyti su Sąjungos teise nesuderinamą nacionalinę situaciją [40].

133. Tačiau vykstant procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal SESV 258 straipsnį, Teisingumo Teismui konstatavus, kad buvo pažeista Sąjungos teisės nuostata (pagal šį straipsnį Teisingumo Teismui suteikiama tik ši funkcija), atitinkama valstybė narė pagal SESV 260 straipsnio 1 dalį turi imtis priemonių Teisingumo Teismo sprendimui įvykdyti, o klausimas, kokios yra šios priemonės, nėra sprendimo, priimto pagal SESV 258 straipsnį, dalykas [41].

134. Vokietijos Federacinės Respublikos nurodyta aplinkybė, kad *UmwRG* taikymo laiko atžvilgiu apribojimai, nustatyti *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir 5 straipsnio 4 dalyje, buvo būtini siekiant laikytis *res judicata* principo ir pagal analogiją – galutiniu sprendimu užbaigtų administracinių procedūrų stabilumo, net jei įrodyta, bet kuriuo atveju, jei taikytina, yra priskirtina sprendimo, kuriuo konstatuotas pažeidimas, vykdymui ir negali turėti jokios įtakos įsipareigojimo neįvykdymo konstatavimui nagrinėjant šiuos kaltinimus.

135. Atsižvelgdamas į pateiktas pastabas, pirmiausia išnagrinėsiu penktąjį kaltinimą.

b) Dėl penktojo kaltinimo, susijusio su taikymu laiko atžvilgiu apskritai

136. Sprendimo *Gemeinde Altrip ir kt.* (C-72/12, EU:C:2013:712) 31 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad „Direktyva 2003/35, kuria į Direktyvą 85/337 buvo įterptas 10a straipsnis, dėl įtvirtintos nuostatos, kad ji turėjo būti perkelta ne vėliau kaip iki 2005 m. birželio 25 d., turi būti aiškinama taip, kad šiam straipsniui perkelti priimtos nacionalinės teisės nuostatos turėtų būti taip pat taikomos *iki* 2005 m. birželio 25 d. pradėtoms administracinėms leidimų išdavimo procedūroms, *jeigu per jas leidimai buvo išduoti po šios dienos*“ [42].

137. Tačiau *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad šis įstatymas taikomas tik toms administracinėms procedūroms, kurios buvo ar turėjo būti pradėtos *po* 2005 m. birželio 25 d.

138. Todėl manau, kad Vokietijos Federacinė Respublika, *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa neleisdama taikyti šio įstatymo visoms administracinėms procedūroms, pradėtoms iki 2005 m. birželio 25 d., net ir toms, kurioms pasibaigus leidimas turėjo būti išduotas po šios datos, neįvykdė jai pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį tenkančių įpareigojimų.

139. Be to, *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatyta, kad jo pirma pastraipa netaikoma administracinėms procedūroms, kurios tapo vykdytinos iki 2006 m. gruodžio 15 d., kai įsigaliojo *UmwRG*.

39 — Sprendimas *Komisija / Italija* (100/77, EU:C:1978:78, 21 punktas).

40 — Sprendimas *Impresa Pizzarotti* (C-213/13, EU:C:2014:2067, 58 ir 59 punktai ir nurodyta teismo praktika).

41 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Komisija / Vengrija* (C-288/12, EU:C:2014:237, 33 ir 34 punktai ir nurodyta teismo praktika).

42 — Pažymėta mano.

140. Vadinasi, pagal šią nacionalinės teisės nuostatą *UmwRG* negali būti taikomas administracinėms procedūroms, per kurias laikotarpiu nuo 2005 m. birželio 25 d. (perkėlimo į nacionalinę teisę termino paskutinė diena) iki 2006 m. gruodžio 15 d. buvo išduoti leidimai.

141. Todėl manau, kad Vokietijos Federacinė Respublika, pagal *UmwRG* 5 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą neleisdama taikyti *UmwRG* administracinėms procedūroms, per kurias iki 2006 m. gruodžio 15 d. priimti vykdytini sprendimai, neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį.

c) Dėl ketvirtojo kaltinimo, susijusio su taisyklių dėl aplinkos apsaugos organizacijų paduotų skundų taikymo ribojimu laiko atžvilgiu

142. Pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnio 3 dalį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnio 3 dalį aplinkos apsaugos organizacijos turi turėti pakankamą interesą arba teisių, kurios gali būti pažeistos, atsižvelgiant į tai, kuri iš šių ieškinio priimtinumo sąlygų minima nacionalinės teisės aktuose [43]. Vadinasi, pagal minėtus straipsnius nuo jų įsigaliojimo 2005 m. birželio 25 d. šios organizacijos turi privilegijuotą galimybę kreiptis į teismą.

143. Tačiau Sprendime *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 36 punktas) Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad pagal Vokietijos teisę tokio ieškinio, kurį pareiškė aplinkos apsaugos organizacija, priimtinumas priklauso nuo aplinkybės, ar organizacija tvirtina, jog ginčijamu administraciniu sprendimu pažeidžiama asmeninė teisė, kuri pagal nacionalinę teisę gali būti pripažįstama subjektine viešąja teise. Teisingumo Teismas nusprendė, kad „nors nacionalinės teisės aktų leidėjas gali teises, kurių pažeidimu privatus asmuo gali remtis pareikšdamas ieškinį teisme dėl Direktyvos 85/337 10a straipsnyje nurodytų sprendimų, veiksmų ar neveikimo, susiaurinti iki subjektinių viešųjų teisių, toks apribojimas negali būti taikomas aplinkos apsaugos organizacijoms, nepažeidžiant Direktyvos 85/337 10a straipsnio trečios pastraipos paskutiniame sakinyje nurodytų tikslų [44]“. Aplinkos apsaugos organizacijos turi būtinai galėti teisme remtis nacionalinės teisės normomis, kuriomis aplinkos srityje įgyvendinami Sąjungos teisės aktai ir tiesiogiai veikiančios Sąjungos aplinkos teisės normos [45].

144. Nors, siekdama ištaisyti aplinkos apsaugos organizacijų privilegijuotos teisės kreiptis į teismus pažeidimą, Vokietijos Federacinė Respublika pakeitė *UmwRG*, kurio nauja redakcija įsigaliojo 2013 m. sausio 29 d., šio pakeitimo taikymas laiko atžvilgiu buvo ribotas. Iš tiesų pagal *UmwRG* 5 straipsnio 4 dalį jis taikomas tik administracinėms procedūroms, leidimų išdavimo procedūroms ir skundų procedūroms, kurios dar nebuvo pasibaigusios 2011 m. gegužės 12 d. arba kurios buvo pradėtos po šios datos ir 2013 m. sausio 29 d. dar neužbaigtos galutiniu sprendimu.

145. Vadinasi, remiantis Komisijos pastabomis, kitoms procedūroms, kurioms netaikomi minėti pakeitimai, vis dar taikoma ankstesnė *UmwRG* redakcija.

146. Kadangi aplinkos apsaugos organizacijos nuo 2005 m. birželio 25 d. turi privilegijuotą teisę kreiptis į teismą ir kadangi Vokietijos teisės nuostatos, priimtos siekiant perkelti šį straipsnį į nacionalinę teisę, turi būti taikomos ir administracinėms leidimų išdavimo procedūroms, pradėtoms *iki* 2005 m. birželio 25 d., jeigu leidimas pagal jas buvo išduotas po šios datos, manau, kad Vokietijos Federacinė Respublika, pagal *UmwRG* 5 straipsnio 4 dalies naują redakciją ribodama aplinkos apsaugos organizacijų privilegijuotos teisės paduoti skundą taikymą laiko atžvilgiu, neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį ir Direktyvos 2010/75 25 straipsnį.

43 — Žr. Sprendimą *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 40 punktas).

44 — Sprendimas *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen* (C-115/09, EU:C:2011:289, 45 punktas).

45 — Ten pat, 48 punktas.

V – **Dėl bylinėjimosi išlaidų**

147. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija nereikalavo iš Vokietijos Federacinės Respublikos priteisti bylinėjimosi išlaidų, kiekviena šalis padengia savo išlaidas.

148. Pagal to paties reglamento 140 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad įstojusios į bylą valstybės narės padengia savo bylinėjimosi išlaidas, Austrijos Respublika padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

VI – **Išvada**

149. Atsižvelgdamas į pateiktus svarstymus ir pirmiausia nurodydamas kaltinimus, susijusius su abiem atitinkamomis direktyvomis, ir galiausiai kaltinimą, susijusį tik su Direktyva 2011/92, siūlau Teisingumo Teismui priimti tokį sprendimą:

1) Vokietijos Federacinė Respublika,

   — Administracinių bylų teisenos kodekso (*Verwaltungsgerichtsordnung*) 113 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatydama, kad asmenys turi teisę į akto panaikinimą, tik jei Vokietijos administracinis teismas konstatuoja ar konstatavo šio akto neteisėtumą,

   — pagal Viešojo administravimo įstatymo (*Verwaltungsverfahrensgesetz*) 46 straipsnį reikalaudama, kad tarp procedūrinių pažeidimų, susijusių su visuomenės informavimu ir dalyvavimu, ir ginčijamo galutinio sprendimo būtų priežastinis ryšys, kad būtų galima pagrįsti šio sprendimo panaikinimą,

   — Įstatymo dėl skundų aplinkos srityje (*Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz*) 2 straipsnio 3 dalyje ir Viešojo administravimo įstatymo 73 straipsnio 4 dalyje teisę paduoti skundą ir teisminės kontrolės aprėptį apribodama prieštaravimais, kurie jau buvo pateikti per nustatytą terminą, vykstant administracinei procedūrai, po kurios priimtas sprendimas,

   — neleisdama taikyti Įstatymo dėl skundų aplinkos srityje (*Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz*) 5 straipsnio 1 dalies antros pastraipos administracinėms procedūroms, per kurias iki 2006 m. gruodžio 15 d. priimti vykdytini sprendimai, ir

   — pagal Įstatymo dėl skundų aplinkos srityje (*Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz*) 5 straipsnio 4 dalies naują redakciją ribodama aplinkos apsaugos organizacijų privilegijuotos teisės paduoti skundą taikymą laiko atžvilgiu,

   neįvykdė įsipareigojimų pagal 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo 11 straipsnį ir 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) 25 straipsnį.

2) Įtraukdama į Įstatymo dėl skundų aplinkos srityje (*Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz*) 4 straipsnio 1 dalies taikymo sritį sprendimų panaikinimą dėl procedūrinių pažeidimų tik tais atvejais, kai neatliktas joks privalomas poveikio aplinkai vertinimas ar kai neatliktas privalomas pirminis tyrimas, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2011/92 11 straipsnį.

3) Europos Komisija, Vokietijos Federacinė Respublika ir Austrijos Respublika padengia savo bylinėjimosi išlaidas.